

Inleiding

Onderwijs maak je *samen*

Het werken met woordlijsten

Het begrip 'woordmuur' is de laatste jaren erg ingeburgerd in het onderwijs. In veel klassen zien we bij het thematisch werken meestal wel een woordmuur, een muur waarop allerlei themawoorden staan om zo de woordenschat van kinderen te versterken en uit te breiden.

In het leesonderwijs horen we de laatste tijd steeds vaker, dat het herhaald lezen een goede oefening is, zeker voor leeszwakke kinderen. Maar woordrijen lezen is erg saai en men moet nogal een gemotiveerde leerling zijn om steeds maar de eindeloze rijen woorden te oefenen.

Kunnen die twee elementen niet samen?

Kun je het saaie oefenen veranderen in een leuke en tevens zinvolle, betekenisvolle activiteit?

Jawel! Het idee: werken met thematische woordlijsten

Bij elk thema bieden we een woordveld aan in de vorm van een blad vol met woorden. Deze woorden hebben allemaal relatie met een thema.

Door met die woorden opdrachten te maken waarbij ze telkens die woorden moeten lezen, krijgt het herhaald lezen en dus oefenen van woorden vorm, maar heeft het voor kinderen vooral ook inhoud.

Omdat het oefenen van woorden voor leeszwakke kinderen min of meer moet aansluiten bij hun leesniveau, hebben we om de verschillende moeilijkheden een beetje op niveau te geordend. Het voert te ver om bij elk avi-niveau een woordveld te maken. Dat is ook niet nodig, want de context compenseert al een beetje de verschillen in leesmoeilijkheden en bovendien bevordert het herhaald lezen ook een steeds betere woordherkenning van ook de moeilijkere woorden.

Thema's

De thema's waarbij woordlijsten worden gemaakt:

Wonen	Muziek
Vakantie	Sinterklaas
Vervoer	Techniek
Sprookjes/verhalen	Het heelal
Dieren	Sport
Supermarkt	Speeltuín/pretpark
Eten en drinken	Tijd
Dokter/ ziek zijn	Vervoer
Kerst	Beroepen
Het weer	Geschiedenis
School	Science fiction
Natuur	Kleding

De niveaus

De woordvelden in dit boek zijn uitgewerkt op drie niveaus:

Niveau met een * en twee **:

Dat is het niveau voor kinderen van avi ½ tot avi ¾. De eerste rijen zijn van ½ en de laatste rijen van ¾.

Niveau *** (avi 3-9):

Omdat bij deze woorden ook het probleem speelt van leesteknisch moeilijke woorden, zijn die woorden (+) apart geplaatst.

Meer in detail:

- * woorden met een lettergreep, die leestechisch niet moeilijk zijn.
- ** woorden met twee lettergrepen, leestechisch niet moeilijk: wel: toendra, niet 'chique', soms ook woorden met drie lettergrepen: eenvoudig, simpel, groente, appelmoes.
- *** moeilijkere woorden tot extreme leesmoeilijkheden zoals bureaustoel, pyjama.

Werkvormen:

De leesvormen die je zou kunnen toepassen:

- 1) woorden voorlezen door leerkracht
- 2) woorden koorlezen door leerlingen
- 3) woorden zelf oefenen.

Op zich goede oefenvormen, maar dat kan ook saai zijn. Geeft geen uitdaging. Dus we voegen een spel-element toe:

Lees de woorden en markeer alle woorden die iets te maken hebben met.....

Lees de woorden en markeer alle werkwoorden (doewoorden).

Lees de woorden en markeer alle woorden die horen bij het begrip x.

Lees de woorden en markeer de woorden van personen.

etc.

Op deze manier kun je alle woordlijsten verschillende malen laten lezen en met steeds een andere opdracht bevordert dit het herhaald lezen.

Je bevordert zo ook het coöperatief leren bevorderen:

- twee kinderen zoeken samen woorden die..... Daarmee stimuleren kinderen elkaar en helpen elkaar in de woordbetekenis. Het breidt woordenschat uit.
- twee kinderen lezen om en om als leerling/ tutor. De leerling krijgt een opdracht. De tutor beoordeelt.
- twee kinderen maken het blad ieder voor zich en vergelijken en bespreken de gekozen woorden.
- een groepje kinderen leest om beurten tot een woord dat gemarkeerd wordt. De lezer van dat woord moet verklaren waarom dit woord bij de markeeropdracht hoort.
- als het groepje heterogeen van samenstelling is kunnen betere lezers zwakkere lezers helpen in het oefenen van het lezen van de woorden.

Hoe gebruik je deze woordvelden?

Maak van een blad verschillende kopieën. Elk kind krijgt een blad. Daarbij krijgt het kind (of het groepje kinderen) een kopie van het opdrachtenblad. Het kind of het groepje kinderen voert de opdrachten uit. De eerste twee opdrachten kunnen gemaakt worden met behulp van kleurpotloden of markeerstiften.

De andere opdrachten met potlood of pen.

Je kunt een blad met dezelfde woorden voor meerdere opdrachten gebruiken. Door steeds een andere opdracht te geven bij hetzelfde blad zullen kleuren elkaar gaan overschrijven en ontdek je overeenkomsten. Na het invullen zullen er voldoende redenen zijn tot gesprek over woorden. Zo zijn er woorden die meerdere keren zijn gemarkeerd, woorden die niet zijn gemarkeerd en woorden die men niet kent.

Nadat de markeeropdrachten zijn gemaakt kan het blad opnieuw een rol spelen in het maken van een woordveld rondom een kernwoord, een startwoord.

Daarvoor is achter in de map een stramien opgenomen waarvan een kopie kan worden gemaakt en waarmee kinderen zelf een woordweb kunnen maken. (mindmappen)

De leerkracht kan dat startwoord aangeven, je kunt het ook aan de kinderen overlaten welke startwoord gekozen gaat worden. Bij die laatste suggestie kun je dan weer de verschillende woordvelden rondom een thema naast elkaar leggen en vergelijken.

Tenslotte kan, met behulp van de opdracht op de achterkant een woordveld worden gemaakt op basis van de daar gestelde vraag/vragen.

De opbrengst

De opbrengst van het werken met deze woordrijen:

- herhaald lezen van woorden
- daardoor oefenen van het tempo van lezen
- werken aan de directe woordherkenning
- betekenisvol lezen van woorden
- onderling bespreken van woordbetekenissen
- woordenschatuitbreiding
- coöperatief leren
- wereldverkenning
- woorden in relatie brengen met elkaar

Susan van der Linden